

Ikast-Brande Kommune
Virksomhed Vand og Klima
Sjællandsgade 6
7430 Ikast
Att.: Lenny Stolborg

Vandmiljø
J.nr. 2025-23088
Ref. CASRI
Den 2. september 2026

AFGØRELSE

i sag om anmodning om fravigelse af miljømål for vandområdet Mes Sø

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø har truffet afgørelse efter §4 i bekendtgørelse om miljømål¹.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø meddeler Ikast-Brande Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål "*god økologisk tilstand senest 22.december 2021*" jf. bilag 1, tabel 2,1, til bekendtgørelse om miljømål¹ for Mes Sø, der bliver nedlagt ved gennemførelsen af projektet "Skjern Å Restaureringsprojekt".

Afgørelsen er endelig og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. §6 i bekendtgørelse om miljømål¹

Sagens oplysninger

Ikast-Brande Kommune har ved henvendelse til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø den 27. august 2025 anmodet om tilladelse til at fravige miljømålet for Mes Sø.

Anmodningen er sendt i forbindelse med realiseringen af det kommunale vandløbsrestaureringsprojekt "Skjern Å restaureringsprojekt (RIN-00216)", der har til formål at etablere en naturlig faunapassage og reetablere de tidligere forhold af Skjern Å ved nedlægning af Mes Sø. Projektet er udarbejdet af Ikast-Brande Kommune på baggrund af, at der i henhold til vandområdeplanerne 2021-2027 skal gennemføres en indsats for at fjerne spærring ved Mes Sø.

Kommunes anmodning om tilladelse til at fravige miljømålet for Mes Sø er vedhæftet en forundersøgelse af Mes Sø, som er udført i december 2020.

Kommunen har i mail af 8. oktober 2025 eftersendt følgende oplysninger:

¹ Bekendtgørelse nr. 1670 af 8. december 2025 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster

- At bundmaterialet i Mes Sø er undersøgt og som hovedregel overholder Miljøstyrelsens jordkvalitetskriterier, og størsteparten af sedimentet forventes at være "ikke forurenet"
- At løsningsforslag 3 er det mest omkostningseffektive, da omkostningerne til transport og deponi af forurenet sediment bliver betydeligt lavere end antaget i forundersøgelsen.

Kommunen oplyser yderligere, at det er kommunes vurdering, at der ikke er miljømæssigt bedre løsninger eller alternativer til det foreliggende projekt.

Kommunen har d. 16. januar 2026 efter anmodning fra styrelsen fremsendt en vurdering af, om projektet vil kunne medføre risiko for tilstandsforringelse eller manglende opnåelse af miljømål i de op- og nedstrøms liggende vandområder til Mes Sø. Kommunens fremsendte vurderinger er angivet under nedenstående afsnit om påvirkning af andre overfladevandområder i vandområdedistriktet.

Kommunens oplysninger suppleret med oplysninger i forundersøgelsen er lagt til grund ved afgørelsen af sagen. Oplysningerne gennemgås i nedenstående.

Formål og projekt

Ved en projektrealisering sikres optimal og fri faunapassage ved den spærring på Skjern Å, som Mes Sø, inkl. opstemningen udgør i dag (se figur 1). Samtidig genskabes Skjern Ås oprindelige forløb over en strækning på cirka 2 kilometer igennem Mes Sø. Ved en projektrealisering vil Mes Sø blive nedlagt og hele strækningen vil tilbageføres som en del af Skjern Å.

Ved Mes Sø fjernes den spærring som spærredæmningen udgør. Det anlagte omløbsstryg fjernes ligeledes. Nedstrøms anlægges et nyt åløb sydvest om turbinehuset, som bevares (cirka 200m). Opstrøms kraftværket genskabes Skjern Ås oprindelige åløb og ådal i hele Mes Sø's udstrækning (cirka 2,2 km). Der udlægges store sten og gydegrus. Bunden hæves yderligere i forskellige områder med gydegrus omkring Ejstrupholmsvej over en strækning på cirka 180 meter for at bevare vandspejlet omkring broen, som er funderet på træpæle. Faldet på hele strækningen bliver 2-2,5 ‰. I forbindelse med gennemførelsen af projektet etableres et midlertidigt sandfang. Eventuelt forurenet bundmateriale på den nuværende søbund håndteres ved opsamling og kørsel til deponi. Samlet set fjernes den sidste spærring i hovedløbet af Skjern Å, Skjern Ås naturlige leje genskabes, og der skabes fri faunapassage til ca. 45 km målsat vandløb opstrøms kraftværket.

Figur 1. Mes Sø. Den røde markering angiver opstemningen, som udgør en spærring. Billedet stammer fra Ikast-Brande Kommunes indsendte forundersøgelse.

Økologisk tilstand i Mes Sø og fysiske ændringer ved nedlæggelse af søen

Vandområdet Mes Sø har, jf. vandområdeplanerne 2021-2027 efter genbesøget² et areal på 14 hektar. Den økologiske tilstand i Mes Sø er for de biologiske kvalitetselementer fytoplankton og makrofytter vurderet til hhv. god og høj økologisk tilstand, mens vandområdets økologiske tilstand for de fysisk-kemiske kvalitetselementer vandets klarhed, iltmætning og fosforindhold er vurderet til hhv. høj, god, og høj tilstand. Den samlede økologiske tilstand i Mes Sø er vurderet til god økologisk tilstand.

Ikast-Brande Kommune oplyser, at de naturlige forhold i Skjern Å medfører en stor sandtransport, som bl.a. aflejres i Mes Sø. Kommunen oplyser i mail af 8. oktober 2025, at sedimentet i Mes Sø som hovedregel overholder Miljøstyrelsens jordkvalitetskriterier.

Nedlæggelsen af Mes Sø

Ved en projektrealisering vil Mes Sø nedlægges. Afvandingen af Mes Sø vil foregå gradvist med en varighed på 1-2 måneder, først via stemmewærket og efterfølgende ved nedgravning i dæmningen. Til håndtering af den øgede sandtransport etableres et sandfang mellem dæmningen og Dørslundsvej. Sedimentet håndteres løbende enten via sandfanget eller ved opgravning og kørsel til deponi. Med tiden forventes de fysiske ændringer ved nedlæggelsen af Mes Sø at medføre, at Skjern Å finder sit naturlige leje.

Påvirkning af andre overfladevandområder i vandområdedistriktet

Vandområder opstrøms Mes Sø

² https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?&profile=vandrammedirektiv3_2-2025

Vandløbssystemet opstrøms Mes Sø består af ca. 45 km målsatte vandløbsstrækninger samt fire målsatte søer Hastrup Sø, Kulsø, Nr. Snede, Neder Sø og Rørbæk Sø.

Det er Ikast-Brande Kommunes vurdering, at en nedlæggelse af Mes Sø vil skabe faunapassage til de ovenfor liggende målsatte vandløb, hvilket potentielt vil medføre en forbedring af det biologiske kvalitetselement fisk. Det er endvidere kommunens vurdering, at en gennemførelse af projektet derudover – alene på baggrund af vandets nedstrøms bevægelse – ikke på nogen måde vil medføre risiko for tilstandsforringelse eller manglende opnåelse af miljømål i vandområderne oven for Mes Sø.

Vandområder nedstrøms Mes Sø

Skjern Å løber ud i Ringkøbing Fjord ca. 54 km nedstrøms Mes Sø. Fra Ringkøbing Fjord føres vandet ca. 72 km nedstrøms Mes Sø ud i Vesterhavet, nord. Den økologiske tilstand er vurderet til moderat i alle vandløbsvandområderne nedstrøms Mes Sø, hvilket for de fleste af vandområderne skyldes, at tilstanden for kvalitetselementet nationalt specifikke stoffer er bedømt til ikke-god.

Miljømålet for Ringkøbing Fjord er fastsat til godt økologisk potentiale, mens miljømålet for Vesterhavet, nord er fastsat til god økologisk tilstand. Den nuværende økologiske tilstand i de to kystvande er bedømt til hhv. ringe økologisk potentiale og moderat økologisk tilstand.

Ikast-Brande Kommune har oplyst, at tømningen af Mes Sø vil foregå langsomt, hvilket efter kommunens vurdering betyder, at der ikke vil forekomme hydrauliske påvirkninger af de nedstrøms vandområder udover de naturligt forekommende. Kommunen vurderer, at en nedlæggelse af Mes Sø medfører en merudledning af fosfor til Ringkøbing Fjord og Vesterhavet Nord på 493 kg P/år. Der vil ikke ske en merudledning af kvælstof til de to kystvande. Kommunen vurderer, at den potentielle merpåvirkning ikke vil påvirke den økologiske tilstand, hvad angår fytoplankton, bunddyr og rodfæstede bundplanter. Kommunen vurderer endvidere, at en gennemførelse af projektet som beskrevet i projektets forundersøgelse ikke vil ændre vandets opholdstid, saltholdighed eller lagdeling i Ringkøbing Fjord.

Muligheder for alternative projekter

Ikast-Brande Kommune vurderer, at der ikke er alternativer til projektet, og at projektet dermed ikke vil kunne udføres med en miljømæssig bedre løsning, som ligger inden for de økonomiske rammer.

Plangrundlag

Det fremgår af bilag 1, tabel 2.1, til bekendtgørelse om miljømål¹, at der for vandområdet Mes Sø er fastlagt et miljømål om ”God økologisk tilstand senest 22. december 2021”.

Af vandområdeplanerne 2021-2027 fremgår det, at Mes Sø er karakteriseret som et naturligt vandområde.

Høring

Udkast til denne afgørelse er d. 25. august 2026 sendt i høring i 4 uger hos Ikast-Brande Kommune.

Ikast-Brande Kommune oplyser ved mail d. 31. august 2026, at de ikke har bemærkninger til udkastet.

Retsgrundlag

Bekendtgørelse om indsatsprogrammer³

”§ 8. Statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen skal ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder¹ og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

Stk. 2. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.”

Bekendtgørelse om miljømål¹

”§ 4. Ministeren for grøn trepart kan fravige de fastlagte miljømål, hvis

1) manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller i grundvandsforekomstens niveau, eller

2) manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse fra høj tilstand til god tilstand skyldes ny bæredygtig menneskelig udviklingsaktivitet.

Stk. 2. Følgende betingelser skal være opfyldt for at fravige fastlagte miljømål:

1) Ministeren skal tage alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på vandforekomstens tilstand.

³ Bekendtgørelse nr. 1669 af 8. december 2025 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter.

2) Ændringerne skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål skal være mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed, opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af ændringerne.

3) De nyttige mål, der tilgodeses ved fravigelse af fastlagte miljømål, kan på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Stk. 3. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan efter anmodning fra en myndighed og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at myndigheden under de omstændigheder og betingelser, som er nævnt i stk. 1 og 2, kan fravige de fastlagte miljømål, jf. § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter. Ministeren for grøn trepart kan bestemme, at en sag er af så principiel karakter, at ministeren for grøn trepart træffer afgørelsen.

Stk. 4. Ministeren for grøn trepart foretager ved lejlighed den fornødne korrektion af konkrete miljømål, som en ændring efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til, jf. herved § 15, stk. 1, i lov om vandplanlægning.”

Vurdering og afgørelse

Det fremgår af anmodningen fra Ikast-Brande Kommune, at gennemførelse af projektet ”Skjern Å restaureringsprojekt” vil indebære, at Mes Sø bliver nedlagt. Projektet medfører, at den nuværende udstrækning af Mes Sø omdannes til naturligt vandløb med tilhørende ådal. Ændringerne vil for Mes Sø medføre, at søen ikke længere vil kunne opfylde det fastlagte miljømål og vil udgå af vandområdeplanerne som målsat sø.

Baggrunden for at fravige miljømålet for Mes Sø er, at der i henhold til vandområdeplanerne 2021-2027 skal gennemføres en indsats for at sikre optimal og fri faunapassage ved den spærring på Skjern Å, som Mes Sø inkl. opstemningen udgør i dag. Ved realisering af Skjern Å restaureringsprojekt vil Skjerns Ås naturlige forløb og ådal indfinde sig under den nuværende Mes Sø med fri faunapassage til 45 kilometer vandløb opstrøms Mes Sø.

Styrelsen vurderer, at de beskrevne tiltag i form af etablering af sandfang, gradvis afvanding og håndtering af sediment udgør alle praktisk gennemførlige skridt til at mindske projektets skadelige indvirkning på vandforekomsternes tilstand. Styrelsen har på baggrund af sagens oplysninger ikke identificeret yderligere praktisk gennemførlige foranstaltninger, der kan mindske den skadelige indvirkning.

Styrelsen vurderer desuden på baggrund af kommunens oplysninger, at projektet ikke vil kunne medføre risiko for tilstandsforringelse eller manglende opnåelse af miljømål i de op- og nedstrømsliggende vandløb og søer til Mes Sø.

I forhold til kommunens vurdering af at projektet medfører en merudledning på 493 kg P/år til de to nedstrøms liggende kystvande Ringkøbing Fjord og Vesterhavet, nord, så svarer dette ved en NP-ækvivalent på 20 i Ringkøbing Fjord, til en N-effekt på ca. 10 ton N/år. Set i forhold til at den samlede udledning af kvælstof til Ringkøbing Fjord er ca. 4.500 t/år vurderer styrelsen ikke, at en merudledning af 493 kg P/år svarende til 10 t N/år vil medføre risiko for tilstandsforringelser eller manglende målopfyldelse i Ringkøbing Fjord og Vesterhavet, nord.

Styrelsen vurderer på baggrund af de foreliggende oplysninger om de undersøgte løsningsmuligheder, at der ikke er identificeret en alternativ løsning, som kan opfylde projektets nyttige mål, og som samtidig udgør en miljømæssigt væsentligt bedre løsning, der er teknisk gennemførlig og ikke forbundet med uforholdsmæssigt store omkostninger. Styrelsen vurderer endvidere på baggrund af ovenstående samlet set, at nyttevirkningerne ved genskabelse af områdets naturlige hydrologi, som gennemførelse af projektet medfører, er større end nyttevirkningerne ved at opretholde miljømålet om god økologisk tilstand for Mes Sø.

Ikast-Brande Kommune bekræfter at der ikke er alternativer til projektet og projektet dermed ikke vil kunne udføres med en miljømæssig bedre løsning, som ligger inden for de økonomiske rammer.

Det vurderes på den baggrund, at omstændighederne og betingelserne for at meddele tilladelse til at fravige miljømål er til stede, jf. § 4, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse om miljømål¹. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø meddeler på ovenstående baggrund Ikast-Brande Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål "*God økologisk tilstand senest 22. december 2021*" jf. bilag 1, tabel 2.1, til bekendtgørelse om miljømål¹ for Mes Sø som bliver nedlagt ved projektgennemførelse.

Der er ikke ved vurderingen i øvrigt foretaget en vurdering af "Skjern Å restaureringsprojekt" og tilladelsen forudsætter, at projektet i øvrigt kan godkendes efter relevant lovgivning.

Mes Sø vil ved projektrealisering omdannes til vandløb og vil fortsat være omfattet af den konkrete vandplanlægning som vandløb, herunder beskyttelse mod forringelse og omfattet af konkrete miljømål.

Når projektet er gennemført vil der ved førstkommende vandområdeplan blive foretaget korrektion af det fastlagte miljømål for de vandområder eller delstrækninger af vandområder, som afgørelsen giver anledning til.

Ikast-Brande Kommune bedes ved projektets gennemførelse sende en konkret beskrivelse af de fysiske ændringer, der er foretaget til vandområdernes afgrænsning, forløb eller definition til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, vandmiljoe@sgav.dk.

Med venlig hilsen

Casper Risholt
Vandmiljø
casri@sgav.dk